

Helyesírási tudnivalók

Egységes nemzetközi cigány helyesírási szabályok hiányában a disszertáció magyar változatában a magyaros átírást alkalmaztam. Az esetleg magyarázatra szoruló betűk a következők:

1. A hehezetes hangokat a megfelelő mássalhangzóhoz járuló *h*-val jelöltem: *kh, ph, th*.
2. A palatális ejtést a magyarban szokásos mássalhangzó utáni *y* mutatja: *gy, ly, ny, ty*. Az *ly* lj-nek ejtendő.
3. A magyar nyelvben nem létező hangok közül csak az *x-et* jelöltem külön, amely posztveláris vagy uvuláris réshang érdes árnyalattal, hasonlóan ahhoz, ahogy Skóciában a *loch*, a magyar nyelvben pedig a *doh* szó *h*-ját ejtik. A sziszegők (*s* és *zs*) palatalizációjának (pl. *sej* 'lány', *sávo* 'fiú' és *zsál* 'megy', *gázso* 'nem-cigány'), valamint az *r* pergettségének (pl. a cigány férfit és cigány asszonyt jelölő *rom* és *romnyi* szóban) visszaadásától eltekintettem.
4. Mivel a cigányban nincsen a magyar *a*-nak megfelelő hang és az *e*-t is zártan ejtik, ékezeteket csak a különálló szavaknál tettem ki.

Azok a cigány szavak, amelyek nem egyenes idézetekben szerepelnek, egyes számban és (a melléknévek esetében) hímnemben állnak, hacsak az eltérést külön nem jelölöm. Az ilyen szavaknál a könnyebb olvashatóság érdekében szükség esetén a magyar többes szám jelét is alkalmazom.

A *roma* szó (kurziválás nélkül) a cigányok összességére (férfiakra és nőkre egyaránt) vonatkozik. Melléknévként is alkalmaztam azonban a közös cigány értékekre, szokásokra és tevékenységekre, mint a „roma étel”, a „roma életmód” vagy „a nagy roma kupec” stb. Ha szükségét éreztem, hogy különbséget tegyek férfi és nő szereplők között, a *rom* és *romnyi* roma szavakat használtam férfiakra és nőkre nemüknek megfelelően. Minthogy a cigány beszédmódban a *rom* férfiakról kétértelműen, de nem jelentőség nélkül valóan gyakran úgy esik szó, mintha ők alkotnák az egész roma társadalmat, időnként szükség volt ennek a kétértelműségnek a megőrzésére a disszertáció olyan részeiben, ahol parafrázisok találhatóak vagy a roma ideológia jellemzőinek közvetítésére történik kísérlet. A *roma* szóhasználatot követem, amikor a *rom* és *roma* főneveket gyűjtőneveknek tekintem, a *romnyit* pedig nem. A *gázso* szót a nem cigányokra: parasztok, fér-

fiak és asszonyok jelölésére használom, kivéve a 8. fejezetet, ahol a nyelvtanilag szabályos *gácsi* kizárólag a nem cigány nőkre vonatkozik. A versekben és dalokban az aláhúzott részek a nem cigányosított magyar szavak és kifejezések.